

מבט על, גיליון 356, 22 ביולי 2012

מה עומד מאחורי מערכת הטרור של חזבאללה ואיראן בחו"ל?

יורם שוייצר

הפיגוע הרצחני שבוצע בבורגס, שבו נרצחו חמישה תיירים ישראלים ואזרח בולגרי, הינו חלק ממתקפה **משולבת, מתוכננת, ונמשכת**, שמתנהלת בזירה הבינלאומית בשנה האחרונה מצד איראן וחזבאללה כנגד יעדים ישראלים ויהודים. הרקע המיידי הברור הוא הרצון לנקמה וליצירת מאזן אימה מול ישראל לנוכח מה שהשתיים רואות כמערכה ישראלית נגדן. עם זאת, השאלה המרכזית היא האם מאחורי התגרות מכוונת זו ניצבת אסטרטגיה שנועדה לשרת אינטרס איראני רחב יותר.

מערכת הטרור הבינלאומי נגד ישראל במהלך שנת 2012 החלה על ידי חזבאללה זמן קצר לאחר חיסולו בדמשק בפברואר 2008 של עימאד מעיניה, המפקד הצבאי הבכיר ביותר של חזבאללה ומי שהנהיג במשך למעלה משני עשורים את מערכת הטרור שביצע חזבאללה בסיוע ובתמיכת איראן בלבנון וברחבי העולם. חזבאללה ופטרוניתו איראן, שמעיניה שימש כאיש האמון המרכזי שלה בארגון הלבנוני, ייחסו את מותו לישראל. כבר בימי האבל על מעיניה נשבע בפומבי מנהיג חזבאללה, חסן נאסראללה, לנקום את מותו של מי שהיה יד ימינו והבטיח, כי ארגונו לא ינוח ולא ישקוט עד שיגבה מישראל מחיר כבד ביותר. ואכן, ארגונו ניסה, ללא הצלחה, עד הפיגוע בבולגריה, לממש את איומיו, בכמה מדינות ובהן אזרבייג'אן, מצרים, תורכיה, תאילנד, וקפריסין. מעורבותה הישירה של איראן בפעילות זו של חזבאללה באה לביטוי פומבי בהודאה שהושמעה בעבר מפי מנהיגי הארגון הלבנוני, לפיה חמנאי, המנהיג העליון של איראן, הוא הסמכות ההלכתית המאשרת פעולות בעלות משמעות אסטרטגית ובכללם גם פיגועי טרור בחו"ל. לצד האישור ההלכתי, אמונים מפקדים במשמרות המהפכה של איראן, הפועלים בלבנון ובאיראן, על אישור ותאום הצד המבצעי של הפעולות הללו. לצד פעילות מנגנון פיגועי חו"ל של חזבאללה, גם איראן עצמה הצטרפה להפעלה ישירה של מערכת הטרור נגד ישראל, זאת באמצעות סוכניה או שלוחיה במדינות השונות. כך, בוצעו השנה ניסיונות פיגוע מצד איראן באזרבייג'אן, תורכיה, הודו, תאילנד וקניה. אולם, למעט הפיגוע בניו דלהי בפברואר האחרון, בו הצליחו לפצוע אשת דיפלומט ישראלי, כל הניסיונות האחרים כשלו. יתכן שמסיבה זו החליטו האיראנים להקפיד הקפדה יתירה על איכות הביצוע של הפיגועים במטרה להבטיח שהפיגוע הפעם יצליח, זאת כדי לשקם את יוקרתם הפגועה ולוודא שהמסר האלים שאותו רצו לשגר לעבר ישראל אכן ייקלט היטב אצל קברניטיה. יתר על כן, המסר הזה אינו מוגבל רק לישראל, אלא נועד לאותת גם למנהיגי מדינות הקואליציה הבינלאומית, השותפים להטלת הסנקציות על איראן, כי ביכולתה של איראן לשוב ולהפעיל את נשק הטרור הבינלאומי כפי שעשתה במשך למעלה מעשור וחצי לאחר עליית משטר האייתוללות לשלטון.

בשלב זה קשה לקבוע בוודאות מהי האסטרטגיה האיראנית העומדת מאחורי ההתגרות המכוונת של חזבאללה ושלה מול ישראל. ניתן להעריך, כי המצב המשברי המתמשך בו מצויה איראן, כאשר מדעני הגרעין שלה נפגעים בארצם, תעשיית הגרעין שלה מותקפת באמצעים קיברנטיים, איומים ברורים בפעולה צבאית קרובה מונחים לפתחה ותנועת אניות מלחמה אמריקניות באזור המפרץ מאיימת על ההגמוניה שלה באזור, כשבמקביל מתהדק המצור הכלכלי עליה כחלק ממערכת סנקציות בינלאומית, הם שהאיצו את החלטת מנהיגיה לצאת לקמפיין הטרור הבינלאומי. נשק זה מאפשר לה להעביר מסרים מאיימים תוך שימור יכולת ההכחשה (Plausible Deniability) כמו כן, יתכן כי איראן החליטה לפעול לסיומו של השקט בגבול הישראלי-לבנוני אשר נשמר לאורך שש השנים מאז תום מלחמת לבנון השנייה. ברור כי בניגוד למצב ששרר בגבול לבנון-ישראל, ההרתעה הישראלית מול הארגון הלבנוני לא הייתה אפקטיבית בכל הנוגע לפעילותו נגד יעדיה בחו"ל בארבע השנים האחרונות.

האתגר העומד כיום בפני גורמי המודיעין וההערכה בישראל, הוא לזהות האם מערכת הטרור המשולבת בחו"ל נועדה לשגר איתות לישראל, כי איראן לא תסבול את התוקפנות הישראלית נגדה וכי הפגיעות במטרות ישראליות בחו"ל תפסקנה, רק כאשר ישראל תחדל גם היא מפעולותיה נגד איראן וחזבאללה. יתכן כי שיקוליה של איראן שונים ורחבים יותר ובמסגרתם היא נחושה לגרור את ישראל לתגובה קשה נגד חזבאללה בלבנון, בתגובה לפיגועים בחו"ל. ניתן להניח, כי תגובה ישראלית כזו רצויה משום שהיא עשויה, בראייתם, לגרור את ישראל למלחמה כוללת בלבנון, אשר תגבה מישראל מחיר כבד ותסיט אותה מהכנותיה למה שנתפש בטהראן, ככוונות קרובות לתקיפה באיראן ואולי אף תסיט את תשומת הלב מהמתרחש בחצרה של בת בריתה, סוריה. יתכן כי המידע שיתקבל כתוצאה מחקירת איש חזבאללה העצור בלימסול, לאחר שנחשפה בשבוע שעבר כוונת פיגוע נוספת מצד חוליה של חזבאללה נגד יעדים ישראלים באי, עשוי לשפוך אור על כוונותיה האמתיות של איראן. על פי מה שפורסם באמצעי התקשורת לאחר לכידתו, ברשותו נמצא מידע מודיעיני שנאסף על תיירים ישראלים ועל מטוס ישראלי הנוחת באי. במידה ואכן יתברר כי כוונת החוליה הייתה לפגוע בתיירים, יתכן אף במקביל לפיגוע בבולגריה ובוודאי אם תוכנן פיגוע במטוס ישראלי, שהיה גורם להרג המוני של ישראלים, הדבר היה בבחינת "קאזוס בלי" וישראל הייתה נאלצת להגיב באופן קשה ביותר נגד חזבאללה בלבנון ואולי אף נגד איראן.

הצהרתו של ראש הממשלה נתניהו מיד לאחר הפיגוע, כי איראן היא האחראית למערכת הטרור הבינלאומי נגד אזרחי ישראל וכי ישראל תגיב על הפגיעה, היא צודקת וראויה ומשתלבת במערכה הישראלית להוקעת התנהלותה הסוררת של איראן בתחום הטרור כמו גם בתחום הגרעין. עם זאת, הטלטלה המתרחשת במדינות הסובבות את ישראל וחוסר היציבות השלטונית השוררת בהן, מציבה את ישראל בפני אתגרים ביטחוניים מורכבים, המחייבים את קברניטיה לשקול באופן בהיר ומפוכח את תגובותיה לפרובוקציות המכוונות נגדה בידי ארגוני טרור הפועלים בשירותם של אינטרסים זרים. אלה מבקשים לסבך את ישראל בלחימה עם שכנותיה, ומטעמים אלו, עדיף לישראל לנקוט במדיניות מרוסנת ולהגיב כשתבחר לעשות כן, באופן ממוקד וחשאי נגד מבצעי הטרור ומשלחיהם על פני הגרורות למערבולת דמים ומלחמה אשר תסייע דווקא לגורמים, הנמצאים בצד המפסיד של התהליכים ההיסטוריים. אלה מבקשים להסיט את הזעם המופנה כלפיהם לעבר ישראל. איראן, סוריה, וחזבאללה בוודאי נמנים עם אלה המעוניינים בכך ואל לה לישראל לשחק לידיהן.